

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА XX СТОЛІТТЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) _____
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки _____
Спеціальність: 034 Культурологія _____
Освітньо-професійна програма: Культурологія _____

ОНУ
2024

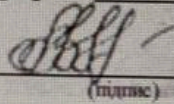
Робоча програма навчальної дисципліни «Культура XX століття». Одеса, ОНУ, 2024. 22 с.

Розробники: Сумченко Ірина В'ячеславівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, Левченко Віктор Леонідович, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології

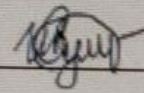
Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Віталія ГОТИНЯН-ЖУРАВЛЬОВА)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП «Культурологія»

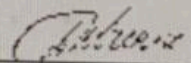

(підпис)

(Ірина СУМЧЕНКО)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "31" серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від " " 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від " " 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів –3 годин -90 змістових модулів -2	Галузь знань 03 – Гуманітарні науки Спеціальність / 034 Культурологія Спеціалізації: немає Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2- й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		4-й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	18 год.
		<i>Семінарські</i>	
		16 год.	0
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	72
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Культура ХХ століття» полягає у формуванні у здобувачів чіткого уявлення про особливості становлення сучасної культури та про закономірності її розвитку. Теоретичний матеріал курсу спрямований на те, щоб допомогти здобувачам зрозуміти логіку розвитку сучасних процесів, побачити причинно-наслідкові зв'язки між різними історичними подіями, панівним економічним ладом, характером ідеології, громадської думки і культурними явищами.

Основними завданнями вивчення «Культура ХХ століття» полягає в тому, щоб:

- навчити здобувачів самостійно аналізувати тенденції розвитку сучасного культурного процесу і розглядати культуру як багаторівневу систему, що містить в собі всі сфери діяльності людини та результати цієї діяльності.
- сформувані у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» низку компетентностей, які є достатніми для виконання професійних обов'язків за спеціальністю «Культурологія»;
- забезпечити повне досягнення студентами програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Культура ХХ століття».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) інтегральної - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

б) загальних (ЗК):

- ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 03. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 04. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ЗК 06. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення

суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

в) спеціальних (фахових) (СК):

- СК 04. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо);
- СК 05. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства;
- СК 09. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

Програмні результати навчання:

- ПРН 04. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.
- ПРН 05. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.
- ПРН 06. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.
- ПРН 07. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.

У результаті вивчення курсу здобувач вищої освіти повинен

знати:

- особливості історичних подій ХХ століття та їхній вплив на культуру;
- особливості світоглядних орієнтирів часу і відмінні риси тоталітарної культури ХХ століття;
- основні досягнення в області науки і техніки;

- філософські вчення, які стимулювали модерністські і постмодерністські тенденції в культурі XX століття;
- основні досягнення в галузі художньої культури, видатних діячів культури XX століття і шедеври світового значення.

вміти:

- розглядати культуру XX століття як багаторівневу систему, що включає в себе всі сфери діяльності людини і її результати: економіку, політику, ідеологію, науку, мистецтво і т.п.
- доводити незворотність універсальних тенденцій в розвитку загальносвітової культури і спадкоємність між окремими культурами;
- аналізувати характер співвідношення елітарної і масової культури в XX столітті;
- давати характеристику і оцінку літературно-художній культурі XX століття, бачити залежність художніх явищ культури XX століття від зміни духовних орієнтирів суспільства;
- аналізувати як позитивні, так і негативні наслідки розвитку сучасного науково-технічного прогресу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні риси та глобальні тенденції культури XX століття

Тема 1. Відмінні риси культури XX століття

XX століття як період докорінних змін, котрі торкнулися базисних структур людського існування. Формування нового суб'єкта культури - людства. Інтернаціоналізація всіх сфер життя як характерна риса культури XX століття.

Суперечливий характер культури XX століття. Драматичні військово-політичні катаклізми першої половини XX століття як прояв «варваризації» культури: Перша і Друга світові війни, виникнення тоталітарних режимів.

Друга половина XX століття і період краху колоніальної системи, закінчення «холодної» війни. Завершення міжнародного поділу праці та виникнення феномена «світ - економіка».

НТР як кумулятивний фактор процесу об'єднання (процесу конвергенції) господарського потенціалу людського суспільства та як основа для взаємопроникнення, злиття духовних цінностей, сформованих в межах національних культур. Вплив НТР на соціально-економічний і культурний розвиток першої і другої половини XX століття, перехід до постіндустріальної стадії розвитку.

Молодіжна культура як один із проявів масової культури XX століття. Особливості становлення молодіжної культури в країнах Західної Європи і США. Рух хіпі. Виникнення рок-музики. Сексуальна революція. Нові форми молодіжної культури та їх вплив на сучасну культуру в цілому.

Розвиток комп'ютерної техніки та поступове входження в «інформаційне суспільство». Комп'ютерна мережа Інтернет як «мережева філософія» і універсальний засіб комунікації і база інформації, яка доступна кожній людині в світі. Руйнування державної монополії на інформацію. Нові форми комунікації та їхня роль в створенні у маси системи цінностей, настанов і ідеалів.

Становлення формування нового «соціального типу» людини в результаті поступового витіснення культури «еліти» масовою культурою.

Тема 2. Світоглядні основи культурологічних західноєвропейських концепцій XX століття

Кризові явища в культурі XIX століття та їхній вплив на становлення культури XX століття.

Монополізація капіталізму як руйнування уявлень про вільний характер господарського життя, про необмежений творчий потенціал індивіда. Загальна криза лібералізму як світоглядна основа культурологічних концепцій.

Криза гуманістично-орієнтованого «просвітницького проекту» і поширення антикультурних концепцій, доктрин, напрямків.

Ірраціонально-інтуїтивістське розуміння культури кінця XIX - початку XX століття як загальна тенденція культурологічних концепцій сучасності.

Протиставлення східної і західної культури в концепціях Шопенгауера та Ніцше. Обґрунтування в теорії Шопенгауера необхідності «розкультурення» людини. Ніцше про «антикультурну» природу людини. Виділення філософом двох типів культури: «аполлонійського» та «діонісійського». Обґрунтування Ніцше звільнення людини

від моральних норм як основи для створення нею творчих цінностей. Вплив творчості Ніцше на світогляд художників авангарду XX століття.

Песимістичний погляд на майбутнє західної культури в творчості О. Шпенглера. Критика філософом європоцентристської концепції культури як універсальної основи для світової культури.

Соціальні катаклізми XX століття і кризова свідомість, що підіймається проти сил розуму. Психоаналітична концепція З. Фрейда. Фрейд про культуру як механізм соціального придушення несвідомих психічних переживань. Вчення філософа про лібідо і сублімації. Вплив психоаналітичної концепції на художні напрями в культурі XX століття.

Екзистенціалізм як один з провідних напрямків культури XX століття. Філософи екзистенціалісти про самотність людини і констатацію трагічного безсилля людини перед абсурдністю світу. Екзистенціалісти про сенс буття у ставленні до людського існування, про виділення таких сутнісних характеристик як занедбаність, страх, турбота, смерть. Вплив екзистенціалізму на художню культуру XX століття.

Тема 3. Тоталітарна культура політичних режимів XX століття

Політизація культури «двополярного світу». Поняття «тоталітаризм». Ідеї тоталітаризму в філософських утопіях епохи Відродження і в концепціях соціальних утопістів XVIII століття.

Тоталітарні політичні системи, що склалися 20-30-ті і 40-50-ті рр. (СРСР, Італія, Німеччина, Китай, Північна Корея, В'єтнам). Геополітичні та етнонаціональні відмінності тоталітарних режимів.

Подібність рис культури, котрі характерні для різних тоталітарних режимів. Жорстка керованість зверху та опора на масовий ентузіазм знизу. Консолідація і згуртування нації навколо владних структур держави, узурпація повноти влади. Пошук зовнішніх і внутрішніх ворогів, тенденції до мілітаризації. Нагнітання всередині країни нетерпимості до будь-якої «інакшості» (в поведінці, діяльності, думках). Насадження серед населення пильності, підозрілості, заохочення доносів. Жорсткий контроль з боку державної влади всіх сфер духовної культури.

Псевдодемократизм радянського суспільства. Апологетика безликої «простої людини» з народу і народних мас як втілення вікової мудрості. Інтелігенція, діячі культури, вчені та інженери як об'єкти цілеспрямованої селекції. Дисидентський рух, його роль в опорі тоталітаризму.

Створення нового типу культури: соціалістичної. Сутність «культурної революції», її позитивні і негативні наслідки. Досягнення радянського суспільства в області науки, техніки і художньої культури. Видатні діячі культури та кращі зразки літератури і мистецтва.

Катастрофічний провал європейських тоталітарних систем та їх суперництво з системами ліберального капіталізму - один з основних уроків XX століття.

Змістовий модуль № 2. Масове комунікативне середовище та його прояв в художній культурі.

Тема 4. Характер співвідношення «елітарної» і «масової» культури в XX столітті

Історичний підхід до поділу культури на «культуру для всіх і культуру для обраних». Поява писемності як одна з причин виникнення відмінностей між елітарною культурою освічених людей і фольклорною (народною) основою культури. XX століття як протистояння елітарної та масової культури.

Умови формування «масової культури» як нового виду культури: нові технологічні процеси в суспільстві, винаходи радіо, звуку та відеозапису, фотографії, кіно проекції тощо, уніфікація та стандартизація умов праці й побуту, швидке зростання населення тощо, «людина маси» як центр техногенного суспільства.

Основні риси «масової культури»: демократичність, доступність (як матеріальна, так і духовна), відносна дешевизна для споживачів і прибутковість для її творців. Тенденції масовості високих форм культури, елітаризація масових форм культури.

Зміни елітарної і народної культури в XX столітті. Оцінка і зміст масової культури в концепціях школи «песимістів» і школи «оптимістів». Масова культура як новий ціннісний рівень, народжений в надрах споживчої цивілізації.

Молодіжна культура як один із проявів масової культури XX століття. Особливості становлення молодіжної культури в країнах Західної Європи і США. Рух хіпі. Виникнення рок-музики. Сексуальна революція. Нові форми молодіжної культури та їх вплив на сучасну культуру в цілому.

Тема 5. XX століття і нові форми мистецтва

Активне залучення художньої творчості в процес створення предметів матеріальної культури як причина появи нових форм мистецтва - дизайну і технічної естетики. Виникнення нових форм і жанрів мистецтва,

пов'язаних з використанням техніки, розвиток масових художніх видовищ, тенденція до синтезу різних мистецтв, зближення спорту з мистецтвом.

Поява стилю Модерн в архітектурі та прикладному мистецтві. Відмова від традиційних, класичних зразків і принципів та створення власної естетики з умовністю форм і стилю. Різниця в назві стилю в різних національних культурах: «Ар Нуво», «Сецесіон», «Югенштіль», «Ліберті», «Модерн стайл», «Тіффані».

Типологічний розподіл культури XX століття на дві епохи: модернізм і постмодернізм. Вступ напередодні XX століття мистецтва в епоху «модернізму». Неоднорідність поняття «модернізм». Відсутність єдиного стрижневого стилю - характерна риса модернізму. Основні принципи естетики модернізму.

Протиставлення себе реалістичному мистецтву, котре правдиво відображає дійсність. Створення нової художньої реальності, яка змінює дійсність. Затвердження права художника творити свій власний світ. Розгляд творчості як втілення несвідомо-іраціональних імпульсів людської психіки і акту творчого самовираження. Прагнення до повної безпредметності, абстрактності творчості. Естетизація потворного та іраціонального. Акцентуація на формі технікою виконання, кольором, композицією, а не на сенс та зміст. Прагнення до самоцінності творчості.

Постмодернізм як широка культурна течія, в орбіту якої потрапляють філософія, естетика, мистецтво. Постмодернізм про необхідність включення в сучасне мистецтво всього досвіду світової художньої культури шляхом її іронічного цитування. Характеристика основних символів постмодернізму: деконструкція, ризома, лабіринт.

Нове розуміння мистецтва як «художнього жесту». Руйнування класичних символів бінарних опозицій в постмодерністській естетиці.

Позитивні і негативні оцінки феномена постмодернізму.

Тема 6. Основні модерністські течії в образотворчому мистецтві

Мистецтво модернізму як відповідь тим процесам, які в умовах кризових явищ виникають в суспільстві. Їх художня інтерпретація в модерністських напрямках.

Нові форми в європейській культурі XX століття та їх спроба протистояти мистецтву минулого, відкинути будь-які художні прийоми, що стримують свободу пошуку.

Набізм (пророк) як спроба в живопису синтезувати літературний символізм, музикальність ритмів і декоративну узагальненість форм (Бонар, Вілар).

Фовізм (дикий) як прагнення до емоційної сили, стихійної динаміки, інтенсифікації відкритого кольору і гостроти ритму (Матісс).

Кубізм як прагнення сконструювати дійсність, спираючись на точні науки. Розчленування реальних предметів на частини і розгляд їх в якості геометричних фігур. Заперечення прямого зв'язку картин-конструкцій з дійсністю, але наповнення їх символічними смислами (П. Пікассо).

Абстракціонізм (відволікання) як прагнення створити нефігуративне мистецтво. Два напрямки: перший - створює колірні поєднання, котрі здатні висловлювати людські почуття (В. Кандинський); другий - замінює образи геометричними фігурами, що втілюють правильну красу (П. Мондріан).

Авангардизм (різновид абстракціонізму) - асоціальність, абсолютизація творчого «Я», створення супрематизму, пошуки нової релігійної свідомості, трагізм і прагнення до радості. (К. Малевич, М. Шагал).

Дадаїзм (дитячий лепет) - короткотривалий і хаотичний напрям, який позбавлений логіки (Дюшан).

Сюрреалізм як провідний художній метод і художній стиль. Методологія сюрреалізму: інтуїтивізм Бергсона, психоаналіз Фрейда (А. Массон, С. Далі).

Суперечливий характер модернізму та його «інституалізація». Виникнення в другій половині XX століття низки нових напрямків, які намагаються знайти нові виразні засоби і прийоми художньої творчості: поп-арт, соц-арт, оп-арт, боді-арт.

Тема 7. Нові форми мистецтва в літературі та театрі. Розвиток кінематографу

Втілення в творчості видатних письменників першої половини XX століття ідей про життєвий порив А. Бергсона, потік свідомості і примат несвідомого З. Фрейда. Прояв модернізму в романах М. Пруста «У пошуках втраченого часу», Дж. Джойса «Улісс», Ф. Кафки «Процес», «Замок». Збереження європейською культурою вірності класичним традиціям. Творчість англійського письменника Д. Голсуорсі, німецьких письменників Г. Бюлля, Т. Манна, французьких письменників Р. Ролана, А. Франса тощо. Забарвленість екзистенціалістською проблематикою і методологією художньої літератури після Другої світової війни. Творчість А. Камю та Ж. П. Сартра.

Нові тенденції в театральному мистецтві XX століття. «Чорні п'єси», «рожеві п'єси», «блискучі п'єси», «скрипучі п'єси» в драматургії Ж. Ануя. Екзистенційний театр А. Камю та Ж. П. Сартра про трагедію людини, «занурену в свободу». Епічний театр Б.Брехта. Нова концепція вистави: вплив не на почуття глядача, а на розум;

навіювання глядачеві критичного ставлення до подій на сцені. Новий театр або «драма абсурду» С. Беккета Е. Іонеско, А. Адамова.

Виникнення в XX столітті «сьомого мистецтва» - кінематографа. Важливість кінематографа в умовах панування масової культури. Синтетичний характер кінематографа. Відображення в кінематографі всіх творчих методів XX століття.

Основні досягнення кінематографа в різних національних школах. Роль кіно в «вестернізації» світової культури другої половини XX століття. Кіно і сучасне телебачення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Основні риси та глобальні тенденції культури XX століття										
Тема 1. Відмінні риси культури XX століття	12	2	2		8	14	2			12
Тема 2. Світоглядні основи культурологічних західноєвропейських концепцій XX століття	15	6	2		7	13	4			9
Тема 3. Тоталітарна культура політичних режимів XX століття	13	2	2		9	11	2			9
Разом за змістовим модулем 1	40	10	6		24	38	8			30
Змістовий модуль 2. Масова комунікативне середовище і її прояв в художній культурі.										
Тема 4. Характер співвідношення «елітарної» і «масової» культури в XX столітті	11	2	2		7	9	2			7
Тема 5. XX століття і нові форми мистецтва	12	2	2		8	14	4			10
Тема 6. Основні модерністські течії в образотворчому мистецтві	15	4	4		7	14	2			12
Тема 7. Нові форми мистецтва в літературі і театрі. Розвиток кінематографу	12	2	2		8	15	2			13
Разом за змістовим модулем 2	50	10	10		30	52	10			42
Усього годин	90	20	16		54	90	18			72

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Відмінні риси культури XX століття	2
2	Світоглядні основи культурологічних західноєвропейських концепцій XX століття	2
3	Тоталітарна культура політичних режимів XX століття	2
4	Характер співвідношення «елітарної» і «масової» культури в XX столітті	2
5	XX століття і нові форми мистецтва	2
6	Основні модерністські течії в образотворчому мистецтві	4

7	Нові форми мистецтва в літературі і театрі. Розвиток кінематографу	2
---	--	---

6. Теми практичних занять.

Практичні заняття не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин	
1	Відмінні риси культури XX століття / [1]	8	12
2	Світоглядні основи культурологічних західноєвропейських концепцій XX століття / [1]	7	9
3	Тоталітарна культура політичних режимів XX століття / [1]	9	9
4	Характер співвідношення «елітарної» і «масової» культури в XX столітті / [1]	7	7
5	XX століття і нові форми мистецтва / [1] [2]	8	10
6	Основні модерністські течії в образотворчому мистецтві / [1] [2]	7	12
7	Нові форми мистецтва в літературі і театрі. Розвиток кінематографу / [1]	8	13
	Разом	54	72

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, семінарських занять;

[2] – написання рефератів, есе.

9. Методи навчання

Під методами навчання розуміють способи навчальної роботи викладача та організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів з метою вирішення різноманітних дидактичних завдань, спрямованих на оволодіння матеріалом, який потрібно засвоїти. У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається пояснювально-ілюстративний метод, у межах якого викладач допомагає здобувачам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та практичних занять, на яких здобувачі репродукують отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищевикладеного методу, використовується метод проблемного викладення. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння здобувача критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Вивчаючи окремі теми, використовується й дослідницький метод, який передбачає організацію активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань, аналізуючи відео- фотоматеріали й роблячи самостійні висновки.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Методи поточного \ періодичного контролю: усне опитування, оцінювання доповідей та презентацій.

2. Підсумковий контроль: залік в усній формі.

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи. Вони порівно розподіляються, а потім підсумуються.

Змістовий модуль:

- робота на лекціях та семінарських заняттях (84 балів);
- захист реферату (8 балів);
- перевірка есе (8 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженій шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої

освіти:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно 90 - 100	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає під час усних виступів; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуального завдання при виконанні самостійного завдання, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому.
Добре 85 - 89	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни.	Виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, має стійкі навички виконання завдання.
Добре 75 - 84	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни.	Окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому виконав не повністю.
Задовільно 70 – 74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми контролю не виконав.
Задовільно 60 - 69	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни.	Виконав лише окремі завдання кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з можливістю повторного складання 35 - 59	Володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускає суттєві помилки.	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	Не володіє навчальним матеріалом.	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Чому культуру початку XX століття називають «епохою кризи»?
2. Охарактеризуйте основні риси культури XX століття.
3. У чому Ви бачите суперечливий характер культури XX століття?
4. Якими найбільшими історичними подіями вшановано XX століття і як це узгоджується з поняттям культурного прогресу?
5. Назвіть найважливіші завоювання людства в XX столітті у сфері наукових знань і теоретичних винаходів.
6. Чи є науково-технічне нововведення саме по собі благом (так, ні). Дайте обґрунтування Вашій відповіді.

7. Назвіть позитивні та негативні наслідки науково-технічного прогресу.
8. Чи є справедливим твердження про те, що в XX столітті сформувався новий суб'єкт культури - людство?
9. Якими причинами можна пояснити процес глобалізації? Як він впливає на культуру?
10. Дайте оцінку новим засобам комунікації, які сформувалися в XX столітті.
11. Назвіть основні концепції кінця XIX - XX ст., в яких культура оцінюється як негативне явище.
12. Назвіть основні риси тоталітарних культур XX століття.
13. Назвіть причини формування «масової» культури.
14. Перерахуйте основні риси «масової» культури.
15. Назвіть філософсько-культурологічні концепції, які критично оцінюють «масову» культуру.
16. Перерахуйте позитивні тенденції в процесі становлення масової культури.
17. Назвіть філософсько-культурологічні концепції, які критично оцінюють «масову» культуру.
18. Що таке стиль Модерн? Назвіть його основні ознаки.
19. Як називається стиль «Модерн» в Італії, Франції, Австрії, Угорщини, Німеччини, Англії, США.
20. Назвіть основні ознаки «нового» мистецтва, які виділив Х. Ортега-і-Гассет у роботі «Дегуманізація мистецтва».
21. Що таке модернізм? Назвіть його основні принципи.
22. Перерахуйте основні напрями модернізму. Назвіть видатних представників цих напрямків.
23. Чим відрізняється авангардизм від модернізму?
24. Перерахуйте основні авангардистські напрями авангардистського мистецтва XX століття.
25. Охарактеризуйте основні особливості набізму і назвіть його представників
26. Охарактеризуйте основні особливості фовізму і назвіть його представників.
27. Охарактеризуйте основні особливості кубізму і назвіть його представників.
28. Охарактеризуйте основні особливості абстракціонізму і назвіть його представників.
29. Що таке супрематизм? Назвіть творців цього напрямку.
30. Як Ви оцінюєте роль Дюшана у створенні «нового» мистецтва.
31. Охарактеризуйте методологію сюрреалізму і особливості його художнього вираження.
32. Дайте характеристику постмодернізму. Назвіть імена філософів-постмодерністів, які формують нову картину світу.
33. Назвіть нові тенденції в театральному мистецтві XX століття.
34. Як відображає європейська література творчі методи XX століття?
35. Що таке «вестернізація» культури?
36. Які соціокультурні прогнози розвитку людства в XXI столітті Вам здаються найбільш переконливими і чому?

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	2	5	10	2	5	10
Семінарські заняття	8	4	32	8	4	32
Разом			42			42
Разом	84					
Оцінка самостійної роботи:						
Есе	8	1	8			
Реферат				8	1	8
Разом	16					
Залік						

Підсумкова сума балів	100
----------------------------------	------------

Поточний контроль							Презентація самостійної роботи-дослідження (реферату, есе)	Сума балів
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	28	100
10	22	10	10	10	12	10		
Усього за модулем 1: 42			Усього за модулем 2: 42					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Культура XX ст.». Одеса: ОНУ, 2024. 15 с.
2. Плани семінарських занять.

14. Рекомендована література

Основна

1. Левченко В.Л. Музей і війна. Нотатки про долю культурної спадщини // *Дόξα /Докса: Зб. наук. праць з філософії та філології*. Одеса, 2022. Вип. 2(38). Сковородіана: мандри філософування-2. С. 97-103. (у співавт. Ковальова Н. І.)
2. Основи культурології / За ред. Л. Сандюк, Н. Щубелки. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Основи культурології: опорний конспект лекцій : навч. посіб. / уклад.: Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. ; за ред. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. 2-е вид., Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.
4. Перегуда С. В. Історія світової культури: навч. посіб. К: КНУБА, 2016. 143 с.
5. Рой С. Є. Культурологія: Історія зарубіжної культури: [конспект лекцій]. Вид. 2-ге, допов. К. : Логос, 2015 . Кн. 1. 389 с.
6. Сумченко І. В. Особливості соціальної динаміки в культурі XX століття // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua". Kyiv, Ukraine. 2021. P. 692-695.
7. Сумченко І.В. Особливості масової культури як феномену XX століття // Development and implementation of technologies in production. Abstracts of V International Scientific and Practical Conference. Leeuwarden, Netherlands 2021. P. 51-52.
8. Сумченко І.В. Вплив техніки на культуру XX століття // Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної

конференції (м. Одеса, Україна, 12-13 березня 2021 року). Одеса: ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», 2021. С.34-37.

9. Сучасна культурологія / За ред. К. Кислюка. К.: Кондор, 2018. 382 с.

10. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колект. монографія / за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. К.: Ліра-К, 2021. 431 с.

Додаткова

1. Багацький В.В., Кормич Л.І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ ст.: навч. посібник. К.: Кондор, 2004. 304 с.

2. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблішмент: Збірка статей. К.: Факт, 2006. 160 с.

3. Гундорова Т. Європейський модернізм чи європейські модернізми? (Українська перспектива) // Слово і час. 1995. № 2. С. 28–31.

4. Європейська та українська культура в нарисах: навчальний посібник / за ред. І. З. Цехмістро, В. І. Штанько, В. С. Старовойт та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 320 с.

5. Ільницький О. Український футуризм (1914–1930). Перекл. з англ. Р. Тхорук. Львів: Літопис, 2003. 456 с.

6. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип. / Ю.В. Павленко. Відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський. К.: Либідь, 1999. 360 с.

7. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Редкол. : В. Сидоренко (голова) та ін. К.: Інтертехнологія, 2006. 1054 с.

8. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. 392 с.

9. Роготченко О. О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм / О. О. Роготченко. К.: ФЕНІКС, 2007. 608 с.

10. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть / В. Д. Сидоренко. К.: ВХ[студіо], 2008. 188 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

Бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова - <http://lib.onu.edu.ua/>

Бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка - <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>

Інститут філософії ім. Г.Сковороди - <http://www.filosof.com.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського - <http://www.ognb.odessa.ua/>

Сайт ОНУ ім. І.І.Мечникова - <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html>

Одеська національна наукова бібліотека <http://odnb.odessa.ua> -

Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С Грушевського - <https://biblioteka.od.ua>

Плани семінарських занять з дисципліни «Культура XX століття»

Тема 1. Відмінні риси культури XX століття

1. XX століття як епоха глобалізації і суперечливий характер змін в культурі.
2. НТР та її вплив на культуру XX століття

Теми рефератів:

1. Драматичні військово-політичні катаклізми першої половини XX століття як прояв «варваризації» культури.
2. Основні риси тоталітарної культури.

Тема 2. Світоглядні основи культурологічних західноєвропейських концепцій XX століття

1. Ірраціонально-інтуїтивістське розуміння культури в вченнях та їхній вплив на культуру XX століття.
2. Екзистенціалізм та його прояв в культурі XX століття
3. Постмодерністські тенденції в культурі другої половини XX століття

Теми рефератів:

1. Вплив творчості Ніцше на світогляд художників авангарду XX століття.
2. Вплив психоаналітичної концепції З. Фрейда на художні напрями в культурі XX століття.

Тема 3. Тоталітарна культура політичних режимів XX століття

1. Поняття «тоталітаризм». Ідеї тоталітаризму в філософських утопіях епохи Відродження і в концепціях соціальних утопістів XVIII століття.
2. Схожі риси культури, що характерні для різних тоталітарних режимів.
3. Тоталітарна культура нацистської Німеччини та фашистської Італії.
4. Особливості радянської тоталітарної культури.

Теми рефератів:

1. Ханна Арендт про особливості тоталітаризму.
2. Роль пропаганди у становленні та розвитку тоталітарної культури.

Тема 4. Характер співвідношення «елітарної» і «масової» культури в XX столітті

1. XX століття як протистояння елітарної та масової культури.
2. Умови формування «масової культури» як нового виду культури.
3. Основні риси «масової культури».
4. Зміни елітарної і народної культури в XX столітті.
5. Молодіжна культура як один із проявів масової культури XX століття.

Теми рефератів:

1. Рух хіпі та його вплив на культуру XX ст.
2. Особливості становлення рок-музики.

Тема 5. XX століття і нові форми мистецтва

1. Відмінні риси «нового» мистецтва
2. Ортега-і-Гассет про масову культуру і «нове» мистецтво в роботі «Дегуманізація мистецтва».
3. Класифікація основних ознак «нового» мистецтва.
4. Особливості прояву стилю модерн в архітектурі та прикладному мистецтві.

Теми рефератів:

1. Основні принципи естетики модернізму.
2. Неоднорідність поняття «модернізм».

Тема 6. Основні модерністські течії в образотворчому мистецтві

1. Особливість художньої інтерпретації в модерністських напрямках образотворчого мистецтва.
2. Набізм як декоративна узагальненість форм (Бонар, Вілар).
3. Фовізм та його прагнення до емоційної сили, інтенсифікації відкритого кольору і гостроти ритму (Матісс).
4. Кубізм як конструювання дійсності та його символічні смисли (П. Пікассо).
5. Абстракціонізм (відволікання) як прагнення створити нефігуративне мистецтво (В. Кандинський, П. Мондріан).

6. Супрематизм як різновид авангардизму (К. Малевич, М. Шагал).
7. Дадаїзм (дитячий лепет), його роль в становленні «нового» мистецтва (Дюшан).
8. Методологія сюрреалізму: інтуїтивізм Бергсона, психоаналіз Фрейда (А. Массон, С. Далі).
9. Нові виражальні засоби і прийоми художньої творчості другої половини XX століття: поп-арт, соц-арт, оп-арт, боді-арт.

Тема 7. Нові форми мистецтва в літературі та театрі. Розвиток кінематографу

1. Втілення в творчості видатних письменників першої половини XX століття філософських ідей ірраціоналізму. М. Пруст «У пошуках втраченого часу», Дж. Джойс «Улісс», Ф. Кафка «Процес», «Замок».
2. Вплив екзистенціалізму на художню літературу після Другої світової війни. Творчість А. Камю та Ж. П. Сартра.

3. Нові тенденції в театральному мистецтві XX століття.

4. Особливості кінематографа. Основні досягнення кінематографа в різних національних школах.

Теми рефератів:

1. Модерністська література XX століття.
2. Особливості «театру абсурду».